

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ

ผมมีความยินดีที่ได้มาบรรยายเรื่อง “ผู้สูงอายุ” ทางรายการวิทยุรัฐสภาในวันนี้ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.๒๕๔๖ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษามีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๖ เป็นเวลาเกือบ ๒ ปีแล้ว แต่ปรากฏว่ายังมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ประชาชน ตลอดจนสื่อมวลชน ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุนี้น้อยมาก กฎกระทรวงที่ออกมารองรับและระเบียบปฏิบัติของ ๑๕ กระทรวงที่ต้องออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ครบถ้วน ทั้งนี้ไม่เคยมีประกาศเผยแพร่ให้ผู้สูงอายุและประชาชนได้รับทราบโดยทั่วถึงกัน คณะอนุกรรมการด้านสุขภาพอนามัย และผู้สูงอายุ ผู้พิการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงได้จัดสัมมนาเรื่อง “ความคืบหน้าของกฎหมายรองรับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖” ขึ้นเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

“ผู้สูงอายุ” ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้บุคคลที่อพยพ ลี้ภัย หรือเดินทางเข้ามาทำงานพึ่งพระบรมโพธิสมภารในราชอาณาจักรไทย ไม่มีสิทธิในสวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐทั้งปวง แม้ว่าจะเป็นผู้เสียภาษีอากรให้รัฐโดยครบถ้วนก็ตาม ทั้งนี้เป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ ได้บัญญัติว่า “.....บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ จะกระทำมิได้” จึงขอฝากข้อคิดเห็นให้รัฐสภาได้พิจารณาโดยรอบคอบ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดไว้โดยสรุปดังนี้ :

๑. ให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กผส” โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และมีผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง

ของมนุษย์ เป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งจะรับผิดชอบและประสานงานเกี่ยวกับรายละเอียดและกฎหมายรองรับของพระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุนี้ โดยตรง

๒. มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า ผู้สูงอายุมิสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ดังนี้

(๑) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

(๒) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

(๓) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

(๔) การพัฒนาตนเอง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

(๕) การอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุ ในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น

(๖) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

(๗) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ

(๘) การช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการทำทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง

(๙) การให้คำแนะนำปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในการแก้ไขปัญหาครอบครัว

(๑๐) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

(๑๑) การสงเคราะห์ “เบี้ยยังชีพ” ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

(๑๒) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

(๑๓) การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

การดำเนินการทั้งหมดนี้ ต้องให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งของกระทรวง หรือทบวงในราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งขณะนี้มิ

กฎกระทรวงและระเบียบกระทรวงต่าง ๆ ที่ต้องออกประกาศรวม ๑๕ กระทรวง โดยกระทรวงมหาดไทยประกาศเป็นกระทรวงสุดท้ายเมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๘ นี้ ส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจยังรอดำเนินการอยู่ การประชาสัมพันธ์ที่แพร่หลายไปสู่ผู้สูงอายุ และประชาชน มีความจำเป็นต้องเร่งดำเนินการโดยรวดเร็ว ซึ่งขณะนี้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อยู่ระหว่างการทดลองปฏิบัติโดยวิธีสุ่มตัวอย่างอยู่ในจังหวัดนครนายกและจังหวัดพัทลุง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีความห่วงใยในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ประสงค์จะ เร่งรัดการดำเนินการออกกฎกระทรวง และให้มีผลบังคับใช้ได้โดยรวดเร็ว

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุ ไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามรับรองแล้ว ในการประชุมระหว่างประเทศที่ประเทศออสเตรีย และในการประชุมที่กรุงแมดริด ประเทศสเปน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นการประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุที่ประเทศไทยรับที่จะจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ ๒ (๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) โดยมีข้อสังเกตในที่ประชุมที่เป็นประเด็นสำคัญ มีผลกระทบต่อระบบสวัสดิการของผู้สูงอายุเป็นอย่างมากทั้งในประเทศเยอรมัน สหราชอาณาจักร และเนเธอร์แลนด์ เนื่องจากสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไป และแนวโน้มของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มนุษย์อายุยืนมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจะนำไปสู่ภาวะประชากรผู้สูงอายุ ส่วนคนในวัยทำงานจะลดน้อยลง อันจะเป็นผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวมได้

สหประชาชาติมุ่งเน้นให้ครอบคลุมการพัฒนาผู้สูงอายุอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพชีวิต

- มีคุณค่าของตนเอง
- มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
- ส่งเสริมประชากร มุ่งสร้างชีวิตในแต่ละวัยบนพื้นฐานของการรักษาสุขภาพอนามัยที่ดี เพื่อลดอัตราเจ็บป่วยและพิการในผู้สูงอายุ
- สร้างสังคมให้คนทุกวัยอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ มีความเอื้ออาทรห่วงใยกัน
- การมีอิสระในการพึ่งพาตนเอง

- การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะสิทธิด้านสังคมและสิทธิด้านบริการ
- สิทธิในด้านการอุปการะเลี้ยงดู โดยเฉพาะสิทธิในด้านสุขภาพ อนามัย ความพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์
- สิทธิในการบรรลุความต้องการ โดยเฉพาะด้านข่าวสาร การศึกษา และอาชีพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๖ บัญญัติว่า

มาตรา ๔ : ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๒๕ : บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๘๐ : ...รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติมีรวม ๖.๓ ล้านคน ในจำนวนประชากรทั่วราชอาณาจักร ๖๓.๖ ล้านคน นับเป็นร้อยละ ๙.๒

ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ประมาณการผู้สูงอายุจะขึ้นสูงถึง ๗ ล้านคน เป็นหญิง ๓.๘ ล้านคน ชาย ๓.๑ ล้านคน

คนไทยเพศหญิงอายุยืน ๗๔.๘ ปี โดยเฉลี่ย และเพศชายอายุยืน ๖๗.๑ ปี

ในอนาคตข้างหน้า การแพทย์การสาธารณสุขจะพัฒนายิ่งขึ้น คนในโลกนี้จะอายุยืนโดยเฉลี่ยมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นผลกระทบต้องบประมาณของการประกันสังคม ด้านกองทุนเงินทดแทนผู้สูงอายุ ดังที่ปรากฏชัดเจนทั่วโลกในปัจจุบันนี้

พ.ร.บ.ผู้สูงอายุ กำหนดให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรียกว่า “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อเป็น

ทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ โดยมีเงินทุน ประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้ และงบประมาณรายจ่ายประจำปี เงินบริจาค เงินอุดหนุน และดอกผล

- ผู้บริจาคเงิน และทรัพย์สินให้แก่กองทุนได้รับการยกเว้นภาษี สำหรับทรัพย์สินที่บริจาค
- ผู้อุปการะเลี้ยงดูบุพการี ซึ่งเป็นผู้สูงอายุ ทั้งบุพการีของตนเองและ บุพการีของกลุ่มสมรส ที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ จะได้รับการ ลดหย่อนภาษี

ภารกิจของกระทรวงต่างๆ ๑๕ กระทรวงตาม พ.ร.บ. ผู้สูงอายุ เป็นภารกิจ ที่ยุ่งยากซับซ้อน และจะต้องผูกพันสอดคล้องกันทั้งสิ้น กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ จึงต้องทำหน้าที่เป็นตัวจักรกลอันสำคัญที่จะประสานงานกันให้ ภารกิจนี้เป็นคุณค่าแก่ผู้สูงอายุโดยแท้จริง

สวัสดิการและการช่วยเหลือจากรัฐ ซึ่งรวมถึงสิทธิมนุษยชนด้วยนี้ จำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กันอย่างกว้างขวาง

โครงสร้างของครอบครัวไทย ที่ผู้สูงอายุไม่ได้รับการเกื้อหนุนจากทายาท ทำให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งและเกิดปัญหาทางสังคม จะพบได้บ่อยๆตามสี่มุมวชน และมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอวิงวอนมายังบุตรหลานของผู้สูงอายุ ได้โปรดสนใจ เมตตา ประกอบด้วยความกตัญญูรู้คุณของบุพการี ทั้งบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย แล้ว ชีวิตของท่านจะประสบแต่ความเป็นสิริมงคล